

NACIONALNO STAJALIŠTE U SJENI O POLITICI EU SPRAM IZBJEGLIČKE KRIZE POVODOM IZVANREDNOG EU SUMMITA 23. RUJNA 2015.

Ovo **Nacionalno stajalište u sjeni** pripremili su stručnjaci i stručnjakinje za politiku azila, ljudska prava i politiku izgradnje mira okupljeni u Inicijativu „Dobrodošli“ koju koordinira Centar za mirovne studije uoči izvanrednog summita EU o izbjegličkoj krizi, zakazanog za 23. rujna 2015. godine u Briselu. Stajalište je upućeno Vladi RH i javnosti. **Od Vlade RH očekujemo da preuzme političku inicijativu i založi se za iznalaženje održivih i primjerenih rješenja izbjegličke krize utemeljenih na načelima međunarodnog humanitarnog prava, zaštite ljudskih prava i solidarnosti.**

Na tisuće ljudi iz konfliktnih zona svakodnevno riskira svoje živote i živote svoje djece kako bi došli do Europske unije s nadom da će naći sigurno utočište. Građani/ke Europske unije traže odgovor od Europske unije i od svojih država članica. Jedini trenutačni odgovor je pružiti pomoć izbjeglicama na dostojanstven način.

Međutim, odgovor EU pokazuje se neadekvatnim. Pravila Europske unije koja su u drugom kontekstu i imala neke pozitivne efekte sada predstavljaju problem u pružanju utočišta ljudima u nevolji. Mehanizmi i instituti predviđeni za prihvata izbjeglica se urušavaju ili ne aktiviraju na primjereni način, pokazujući svoju nedostatnost za ispunavanje pravnih i moralnih dužnosti koje za EU i njezine države članice proizlaze iz međunarodnog humanitarnog prava. Svakim danom sve je očitije da Europska unija ne pruža odgovor na pitanja koja joj se nameću, a sigurnost utočišta sve je neizvjesnija.

Nužan je radikalna zaokret u suočavanju s ovim pitanjem. Upravljanje migracijskim tokovima na način da se obećavaju premještanja i preseljenja te da se migracijski putevi i granice otvaraju pa zatvaraju jedna po jedna u nadi da će izbjeglice prestati dolaziti kada put postane previše opasan i neizvjestan, jednostavno nije odgovor. Nema dvojbe da je nastupila međunarodna humanitarna kriza s kojom se Europska unija ne može nositi. Činjenica međunarodne humanitarne krize zahtjeva i adekvatne međunarodnopravne odgovore i proaktivnu političku akciju.

Pred Europskom unijom je sada zadaća dizajniranja sustava koji omogućava pojedinim državama članicama, ali i samoj EU, ispunjavanje obaveza koje proizlaze iz međunarodnog izbjegličkog prava te iznad svega omogućavaju svakom pojedinom izbjeglici prihvata u zemlju EU s kojom postoji obiteljska, socijalna i kulturna veza uz puno poštovanje njihova dostojanstva i svih drugih međunarodno i regionalno zajamčenih ljudskih prava.

U državama članicama najizloženijim masovnim ulascima na teritorij EU, *prima facie* izbjeglice odbijaju zatražiti zaštitu u želji nastavka svog puta prema razvijenijim zemljama zapadne i središnje Europe, što te ionako ranjive osobe čini još ranjivijima. Kao što nije prihvatljiv povratak osoba koje nisu zatražile azil u njihove države podrijetla temeljem načela *non refoulement*, isto tako nije prihvatljivo prisilno udaljenje

D♥BRODOŠLI! وَسَلَامًا بِه WELC♥ME!

tih osoba u treće države ili u države članice Europske unije gdje im se ne može pružiti zaštita. Problem država članica koje mogu pružiti zaštitu, ali izbjeglice tu zaštitu odbijaju, upravo je posljedica provođenja neujednačene politike odnosa prema izbjeglicama na razini EU, stvarajući začarani krug prolongirane neadekvatnosti njihove zaštite.

Pozivamo Republiku Hrvatsku da kao ravnopravna članica EU **preuzme i podrži inicijativu za aktiviranje djelotvornijih i humanijih mehanizama za upravljanje izbjegličkom krizom na razini EU** - mehanizama koji su dostupni u okviru sustava EU prava te vođeni načelima međunarodnog humanitarnog prava i zaštite ljudskih prava.

Europska unija mora donijeti plan zbrinjavanja izbjeglica na način da se osigura **efikasan i humanitaran prihvat nadolazećih masa izbjeglica na lokacije na kojima se osjećaju sigurno**. Nakon toga se, temeljem načela solidarnosti, mora razmotriti **relokacija izbjeglica kako bi sve države članice EU što ravnomjernije snosile teret humanitarne krize** (burden sharing). Pritom se moraju što je više moguće uvažiti individualne okolnosti pojedinih izbjeglica i njihova eventualna integritetnost ili povezanost s pojedinim od EU država članica. Radi ostvarivanja navedenih ciljeva, EU mora osigurati provođenje sljedećih mehanizama:

- EU mora osigurati sigurne i zaštićene zračne, kopnene i morske koridore izbjeglicama do destinacije kojoj teže kako bi se smanjila kršenja njihovih prava te broj smrtnih slučajeva na kopnu i na moru kojima svakodnevno svjedočimo. Koridori sigurnog prolaska izbjeglica moraju biti osigurani na putu prema Europskoj uniji, ali i unutar njezinih granica.
- EU mora inicirati pregovore s međunarodnim subjektima radi uspostavljanja sigurnih koridora do svojih granica. EU također mora upozoriti UN i Vijeće sigurnosti na njihovu osnovnu zadaću održavanja mira te zahtijevati aktiviranje svih raspoloživih mehanizama za proglašenje međunarodne humanitarne krize. Koordinirano djelovanje jedini je efikasan i sustavni odgovor na masovne izbjegličke tokove kojima se, zbog neriješenih i kompleksnih uzroka izbjegličke krize, ne nazire kraj.
- EU mora razmotriti i zalagati se za uvođenje raznih drugih mehanizama čija je svrha siguran dolazak i boravak izbjeglica u EU kao što su, primjerice, programi preseljenja, napuštanje viznih režima u određenim slučajevima, izdavanje humanitarnih viza u diplomatskim predstavništvima, uvođenje instituta privremene zaštite te ukidanje sankcija transportnim kompanijama.
- EU mora osigurati sigurne koridore unutar EU do krajnje destinacije izbjeglica kako bi se minimizirao broj lokalnih humanitarnih kriza.
- **Države članice moraju odustati od partikularnih i jednostranih politika zatvaranja granica** koja rezultira humanitarnom katastrofom u zemljama na periferiji EU i zemljama koje graniče s EU, te kontinuiranim kršenjem načela *non refoulement* i načela jedinstva obitelji.

Inicijativa za podršku izbjeglicama „Dobrodošli“ okuplja pojedince i organizacije civilnog društva s ciljem pružanja pomoći izbjeglicama na terenu, ali i vršenja političkog pritiska na institucije Republike Hrvatske i Europske unije radi promjene restriktivnih migracijskih politika.

D♥BRODOŠLI!

وَأُحِبُّكُمْ بِه

WELC♥ME!

- Države članice trebaju suspendirati primjenu Dublinske regulative koja **nije primjenjiva na velike izbjegličke krize** te osmisлити mehanizme djelovanja koji u danim okolnostima poštuju međunarodno humanitarno pravo, UN-ove konvencije za zaštitu ljudskih prava te Europsku Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Dublinska regulativa ne samo što ugrožava politiku EU već i velik broj izbjeglica i stoga pogoršava humanitarnu katastrofu.
- Očito je da pojedine države članice nemaju kapaciteta pružiti adekvatan prihvata izbjeglica niti je pravedno i održivo obveze prebaciti na samo nekolicinu država širom EU. **Predložene mjere relokacije kao i broj izbjeglica na koji se primjenjuju trebaju postati obvezujuće za sve države članice, pri čemu ih treba znatno povećati i početi izražavati u udjelima, a ne u apsolutnim brojevima budući da će se izbjeglički val nastaviti sve do prestanka ratova koji ga pokreću.**
- **U primjeni mjera relokacije nužno je uzeti u obzir, u najvećoj mogućoj mjeri, obiteljske i socijalne veze pojedinih izbjeglica sa željenom destinacijom,** poznavanje jezika i kulture te druge važne čimbenike za uspješnu društvenu prilagodbu tijekom izbjeglištva i integraciju u novoj sredini.
- Jednako tako, Europska unija mora **uložiti znatne napore u razvitak azilnih proceduralnih i integracijskih sustava država članica** koje imaju poteškoće oko prihvata izbjeglica kako bi smanjila pritisak na te države članice te omogućila dostojanstven i primjeren prihvata za svakog pojedinog izbjeglicu.
- U slučaju nepostizanja *ad hoc* rješenja koje bi uključivali pravedniju relokaciju te sigurne puteve za izbjeglice, Hrvatska treba predložiti Komisiji aktivaciju **mehanizma privremene zaštite** primjenjivih na sve osobe koje dolaze iz konfliktom zahvaćenih područja, a sve kako bi ih se pravovremeno zaštitilo od nasilja, trgovine ljudima i egzistencijalne ugroze. Europska unija zajedno sa državama članicama snosi odgovornost za propuste u reguliranju ovakvih situacija masovnog priljeva izbjeglica radi zaštite života i dostojanstva izbjeglica te realizacije načela solidarnosti. Građanima Europske unije treba dati odgovor na pitanje zašto nisu iskorišteni postojeći mehanizmi čiji je cilj poštivanje dostojanstva, ljudskih prava i načela solidarnosti, te da li te vrijednosti na kojima počiva EU postaju mrtvo slovo na papiru.

Konačno, sjetimo se što je poručio jedan sirijski dječak u izbjeglištvu, “Zaustavite rat i mi ćemo se vratiti kući!”. Problem rata u Siriji i dugoročne asimetrije u socio-ekonomskom i političkom razvitku cjelokupnog prostora Sjeverne Afrike i Bliskog istoka - gdje se prelama mnoštvo interesa velikih sila, uključujući i pojedinih članica EU - zahtjeva odgovorno, usklađeno i dugoročno političko i razvojno djelovanje na razini EU ali i na međunarodnoj razini u sklopu Vijeća sigurnosti, s prestankom taktiziranja pojedinih država, posebice onih s najviše moći. Taktiziranje i izbjegavanje donošenja efikasnih odluka upravo su i dovele do ovakvog stanja. **Republika Hrvatska se treba snažno založiti za hitno usuglašavanje pozicija na razini EU te politički dogovor unutar UN-a oko zajedničkog pristupa zaustavljanja rata u Siriji.** U protivnom, deseci milijuna više nikada neće imati domovinu u koju se mogu vratiti.

Inicijativa za podršku izbjeglicama „Dobrodošli“ okuplja pojedince i organizacije civilnog društva s ciljem pružanja pomoći izbjeglicama na terenu, ali i vršenja političkog pritiska na institucije Republike Hrvatske i Europske unije radi promjene restriktivnih migracijskih politika.